

NATIONEN

DISTRIKTENES NÆRINGSAVIS · NR. 210 · 2012 · www.nationen.no · LØSSALG KRONER 20

Solhjell sidestiller vern av ulv og tiger

Miljøvernminister Bård Vegar Solhjell vil fortsatt ha ulv i Norge. – Vi har ansvar for ulven, selvom den ikke er truet på verdensbasis, sier SV-statsråden. Side 10–11

Bård Vegar Solhjell

DISTRIKT · 8–9

Løslatt fisk har det bra

Fangstmetoden fang og slipp påfører ikke ørret lidelser, konkluderer norsk forskning. Resultatene kan få betydning for regelverk og forvaltning av sportsfiske i Norge.

KOMMENTAR · 3

KOMMUNE-DEBATT

«Det nye mantraet er hensynet til svake grupper. Men store miljøer med mange fagfolk er ingen garanti for faglighet.»

Kari Gåsvatn er kommentator i Nationen.

* DISTRIKT · 4–5

Utsatt politireform kan bli kostbar

Politidistrikt venter med sammenslåinger som skal bedre tjenestene og kutte administrative utgifter.

* POLITIKK · 6

Lundteigen vil ut og sanke lærdom

Per Olaf Lundteigen (Sp) vil at kontrollkomiteen reiser ut og møter dem som sto i første linje 22. juli.

FORSKNING · 16–17

Fornyng av tradisjonsmat skaper hodebry

Matindustrien skaper nye retter for å øke salget, men å endre for mye på tradisjonell mat er ikke lett.

Ørretviten: Fiskeekspertene Lars Lenth og Lars Nilssen (med kamera) har fulgt de nye forsøkene med radiomerking av ørret i elva Hemsila tett. De mener resultatene vil få konsekvenser for framtidens

* FISK

Fang og slipp skader

Fiskeforsker Morten Kraabøl har over flere år fulgt radiomerka ørret. Ørret tar ikke skade av fiskemetoden fang og slipp, mener han.

HEMSEDAL. – Etter en omfattende radiomerkestudie av ørreter kan det med vitenskapelig belegg hevdes at fangstmetoden fang og slipp ikke påfører ørret dødelighet eller målbare endringer i oppførsel. Det forutsettes at fisken håndteres riktig ved gjenutsetting, sier Morten Kraabøl.

Han er prosjektleder og forsker

ved Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Sommeren for to år siden opererte han inn radiosendere i 26 fluefangete ørreter i elva Hemsila i Hemsedal. Fisken ble deretter fulgt tett året rundt. Ørretstudien i Hemsila er den første i sitt slag i Norge.

– Hensikten med studien er å følge sesongvariasjonene i ør-

retens vandringer og hvordan de reagerer på fang og slipp, sier Kraabøl.

De 26 ørretene ble tatt på flue og oppbevart i keepnet før de ble bedøvet. Deretter fikk de operert inn radiosendere i buken, festet et calinmerke ved ryggsfinnen, veket til live og satt tilbake i elva.

Fulgt med argusøyne

– Hver radiosender sendte individuelle frekvenser og alle fiskene fikk navn. I over ett år ble det peilet og fulgt, sier Kraabøl.

Studien skulle blant annet avdekke fiskens vandringsmønster gjennom ett år, samt finne ut hvordan ørretene reagerer på å bli tatt på

krok for så å bli satt tilbake i elva.

Omfattende analyser ble klare i høst. Resultatene er i følge flere fiskeeksperter så klare og entydige at de vil få store konsekvenser for fremtidens fiskeregler og forvaltning i mange av de mest populære elvene våre.

– Halvparten av de 26 radiomerka ørretene ble i forsøksperioden gjenfanget fra en til fem

ganger og satt ut igjen, mens den andre halvparten ikke ble fanget på nytt, sier Kraabøl.

Om de gruppene blir satt opp mot hverandre, finner ikke forskerne noen adferdsforskjeller.

Ingen synlige skader

På 13 måneder ble det innmeldt 25 gjenfangster fordelt på 13 fisker. To av forsøksfiskene ble tatt fem ganger, og bare én fisk ble borte.

– Bortsett fra den ene, levde alle i beste velgående og ingen tok synlig skade av å ha vært i hoven en eller flere ganger, sier Kraabøl.

Alle fiskene, med unntak av to, sto på samme sted de ble fanget

Høstingsprinsipp står for fall

En rekke fagfolk mener fang og slipp blir den mest vanlige fiskemetoden i mange vassdrag. Derfor vil de starte opplæring i utsetting av fisk over hele landet.

– Jeg merker at behovet er veldig stort for kurs der fiskere kan lære helt riktig utføring av fang- og slippmetoden, sier fiskeekspert Lars Nilssen.

Gjennom årene har han sett en del stygg håndtering av fisk.

– Fiske handler om levende liv, som vi skal ha den største respekt for. De lokale fiskeforeningene bør derfor så fort som mulig starte kurs i hvordan fang og slipp skal gjøres, sier Nilssen.

Fiskesenter

Han ser Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF), med det nye jakt- og fiskesenteret i Flå som hovedarena, som en sentral aktør i denne opplæringen.

Nilssen har laget en lang rekke fiskefilmer sammen med blant andre Lars Lenth.

Både gjennom nettportalen «Lars & Lars» – og en rekke andre medier – driver de to informasjon om utvikling og trender innen fiske i både inn- og utland.

Nilssen og Lenth har også nøyaktig fulgt Morten Kraabøls ørretforskning i Hemsila de to siste årene. Dette har resulterte i filmen «Catch & release – veien til ørretmekka?» der Nilssen er både fotograf og regissør.

Ønsker nye regler

Nilssen mener resultatene fra forsøkene til Kraabøl er så klare og entydige at de må få konsekvenser for framtidens fiskeregler og forvaltning i mange elver.

– Utsetting av ørret og fiske-trapper øker ikke bestanden vesentlig. Fang- og slippmetoden derimot, resulterer i store fisker og gode gyteforhold, som igjen øker bestanden gjennom selvrekuttering, sier Nilssen.

Han mener det er viktig å legge forholdene til rette for fisken og samarbeide med den; la fisken leve og bestanden få

formere seg på en sunn måte.

– Fiskerne vil ha store fisker. Forsvinner den store fisken, forsvinner sportsfiskerne også, sier Nilssen.

Som foredragsholder merker han voksende interesse for fang og slippmetoden blant både grunneiere og fiskere.

– Det er blant annet mye på gang i flere landsdeler. For eksempel har en del grunneiere i Østerdalen begynt å innføre fang og slipp som forvaltningsmetode, sier Nilssen.

Kunnskapsbehov

NINA-forsker Morten Kraabøl mener høstingsprinsippet i fiske står for fall, særlig i elver og bekker.

– Derfor er opplæring i bruk av riktig utstyr til fang og slipp viktig: Både lommelykt, krokutløsertang og hov med skånsomme masker er utstyr som bør være med på fisketurer med gjenutsetting, sier Kraabøl.

Når fisken er fanget bør den helst jobbes med nede i vannet og slippes ut så fort som mulig. Er fisken slapp bør den holdes motstrøm slik at vannet renner over gjellene.

– Fisk tatt i en gyteperiode tåler mer enn om den fanges i en beiteperiode. Er vannet over 18 grader har det mindre oksygen – og fisken vil da også tåle mindre, sier Kraabøl.

Faren for krokskader er også større dess mindre fisken er.

Kraabøl viser til at ørret og laks har hardere kjevestrukturer og tåler dermed mer enn for eksempel harr – som i større grad kan få krokskader.

– Til fang og slipp av harr er det derfor viktig å bruke skånsomme kroker og ta bort mothakene, sier Kraabøl.

LARS KRISTIAN STEEN
redaksjonen@nationen.no

Fakta

Fang og slipp

* **Betegnelse for en** til dels omstridt form for sportsfiske hvor fisken settes ut igjen etter at den er fanget.

* **Formålet med fang og slipp-fiske** er som regel å opprettholde fiskebestander som er under høyt fiskepress.

* **Ved bruk av skånsomme redskaper** samt riktig håndtering fungerer gjenutsetting som et forvaltningstiltak, og praktiseres flere steder i verden, bl.a. i Nord-Amerika.

* **Både Direktoratet for naturforvaltning, Mattilsynet og Rådet for dyreetikk** har uttalt seg negativt om fang og slipp som fiskemetode.

FOTO: MORTEN KRAABØL

fiskeforvaltning.

ikke ørreten

første gangen, gjennom hele den første sommeren.

– Etter en viss bevegelse i forbindelse med gyting og overvintring, returnerte samtlige ørreter tilbake til plassen sin i begynnel-

sen av juni året etter, sier Kraabøl.

At ørreten klarer seg fint etter å ha vært på fluekrok, er ingen bombe for dem som tilbringer mye tid ved elver og vann.

Men at våre prikkete venner er så stedbundne som det studiene avslører er ny viten, hevder Kraabøl.

Vandringsmønsteret til de radiomerkete fiskene viser at nesten alle holder seg på det samme stedet de ble tatt første gangen, sier Kraabøl.

Ny ørretviten

Etter gyting og overvintring vender de i slutten av mai tilbake til standplassene de hadde året før.

– Dette vitner om en sterk hjemmetilhørighet til beiteområdet, noe som aldri tidligere har vært påvist så tydelig hos ørret, sier Kraabøl.

Et eksempel er ørreten «Helene», som i midten av juli 2010 plutselig svømte 16 kilometer oppstrøms i elva Hemsila i løpet av ett døgn. Hun tilbrakte resten av sommeren og vinteren ved Nilstad i Hemsedal.

– På forsommeren 2011 var Helene likevel på plass på Hjelmender hun ble tatt som forsøksfisk året før, sier Kraabøl.

LARS KRISTIAN STEEN
redaksjonen@nationen.no

Stor fisk: – Fiskerne vil ha stor fisk. Forsvinner den store fisken, forsvinner sportsfiskerne, sier Lars Nilssen, sportsfisker.

FOTO: PRIVAT

MORTEN KRAABØL
FORSKER I NINA